

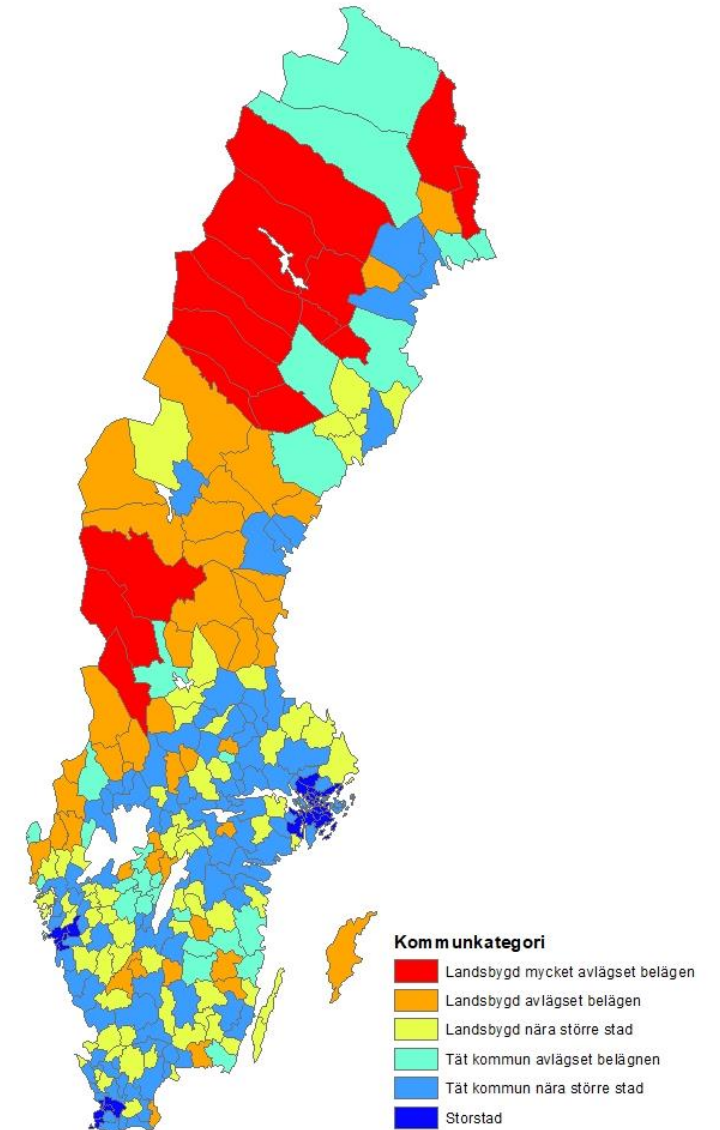
Folkbildning och regional kompetensförsörjning

Vilken roll spelar folkbildning i städer och på landsbygder

April 2024

ATT UTVÄRDERA:

- Påverkar folkbildningen landets kompetensförsörjning?
- Skiljer sig detta mellan olika typer av platser?
 - Kommuner
 - Kommuner i regioner

BAKGRUND

- **Folkbildning:**
 - Syfte (ett av dem) att minska utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället
- **Forskning:**
 - Kompetensförsörjningens utmaningar och möjligheter skiljer sig mellan platser
 - Stor befolkningstäthet och stor inflyttning av högutbildad arbetskraft (oftast yngre)
 - Andra har det motsatta vilket kan ha förödande konsekvenser för arbetsmarknaden och näringslivet
- **Logiken och hypotesen:**
 - Folkbildningens roll för kompetensförsörjning ser olika ut på olika typer av platser.
 - Om individer med högre formell utbildning har ett lägre behov av Folkbildningen för att komma in på arbetsmarknaden...
 - ... så skulle den spela mindre roll för integration på arbetsmarknaderna på tätare platser...
 - ...men större betydelse i glesare kommuner med begränsad tillgång till högre utbildning.

SYFTE OCH STRUKTUR

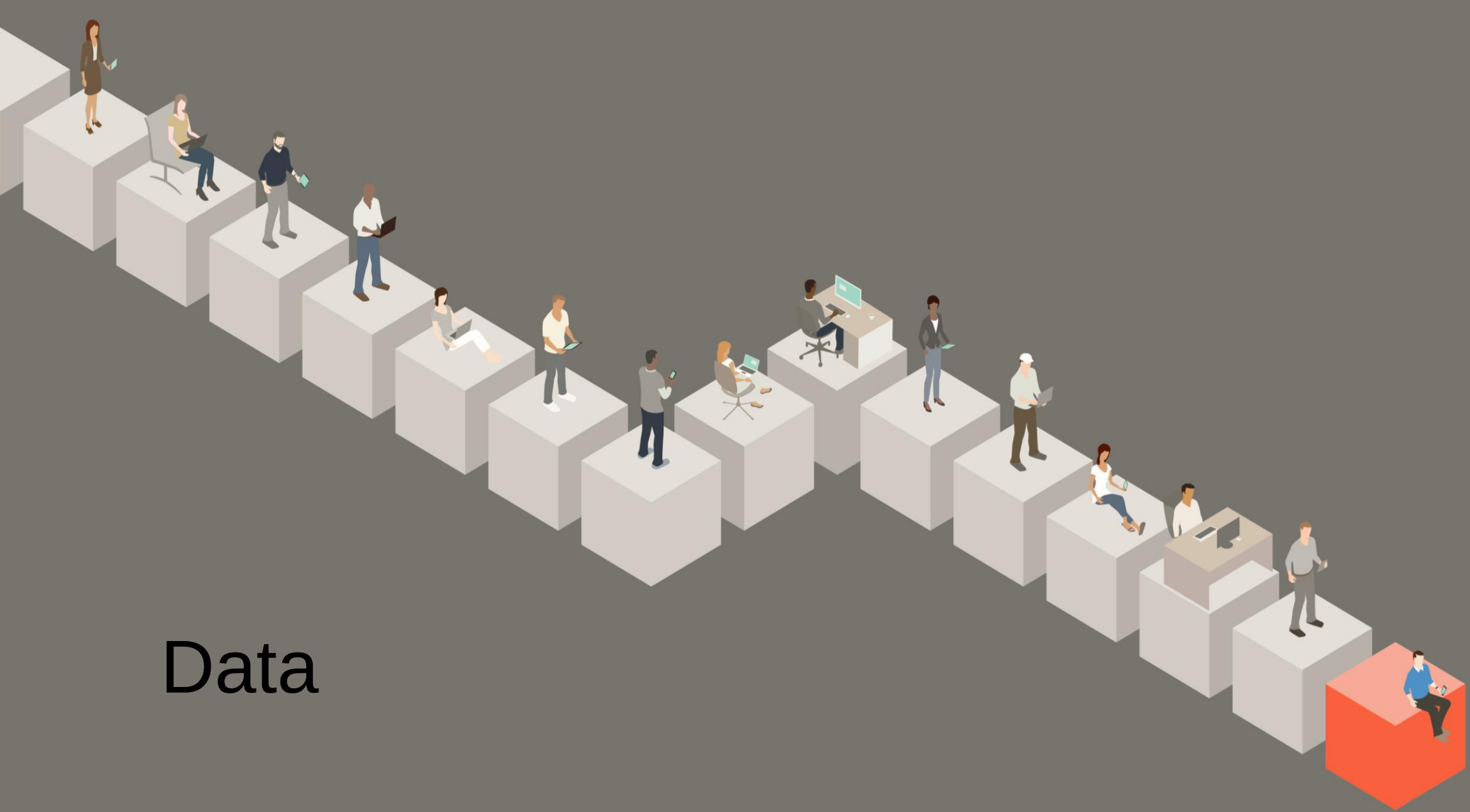
- Undersöka Folkbildningens roll för kompetensförsörjning i Sveriges kommuner och regioner.
- Fokuserar på var de som deltagit **faktiskt bor** efteråt, snarare än på var de har utbildat sig
- Sverige som helhet och per region och dess kommuner
 - Rapporten har 73 sidor
 - Bilagan har 144 sidor (!)

Rapporten är indelad i fyra delar

1. Beskrivning av folkbildning i Sverige
2. Analys av folkbildningens deltagare
3. Karriärvägar i olika typer av kommuner
4. Stanna vs flytta

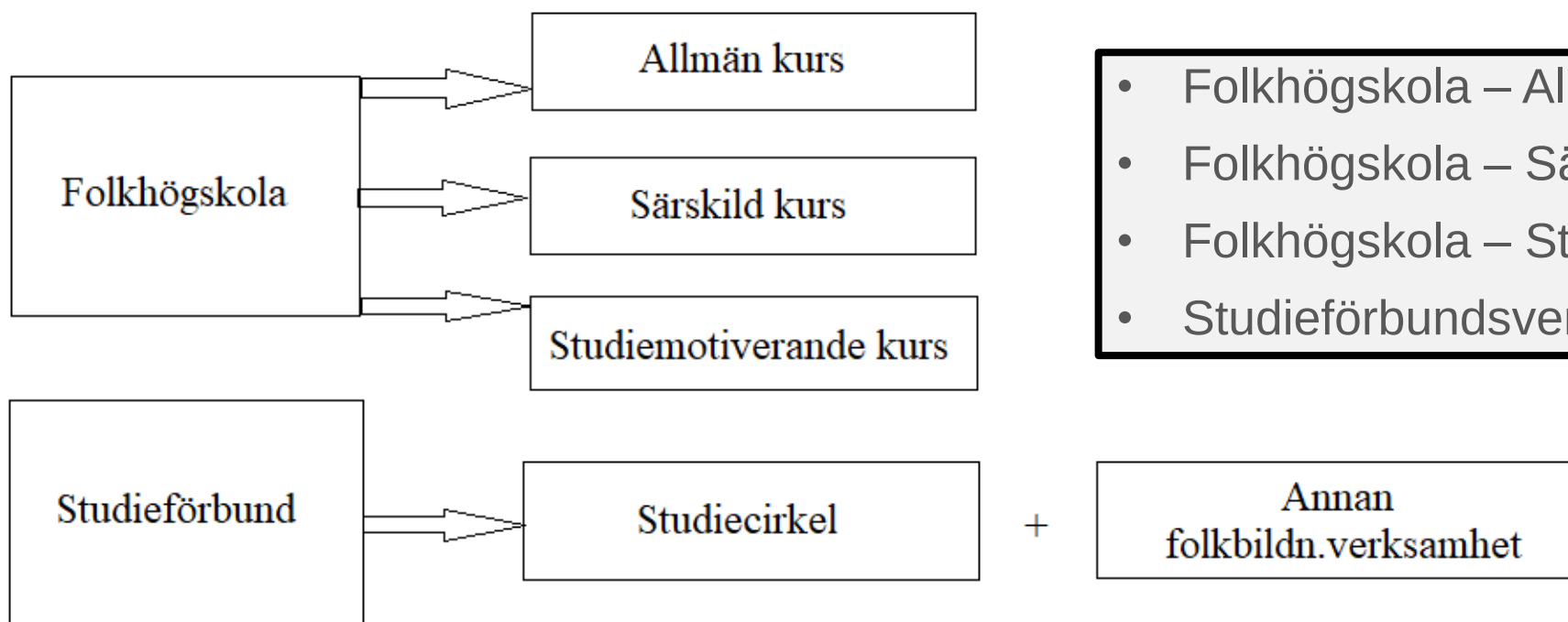
METOD

1. Beskrivning av folkbildning i Sverige
 - Deskriptiv statistik
2. Analys av folkbildningens deltagare
 - Deskriptiv statistik
3. Karriärvägar i olika typer av kommuner
 - Matchningsanalys
 - Difference-in-difference
4. Stanna eller flytta?
 - Gapanalys
 - Gapet mellan förväntade värden och ”verkligheten”

Data

FOLKBILDNINGEN

- Folkhögskola – Allmän kurs
- Folkhögskola – Särskild kurs
- Folkhögskola – Studiemotiverande kurs
- Studieförbundsverksamhet

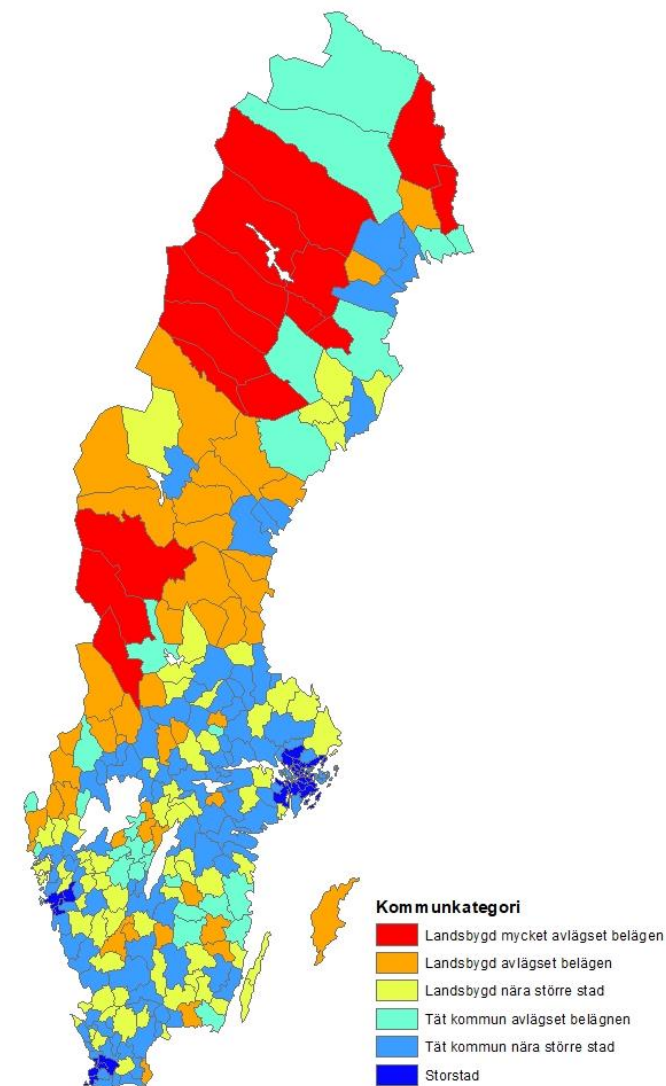
ÖVRIG DATA

- Microdata från SCB
 - Individer
 - Vem är de?
 - Vad gör det?
 - Var bor de?
 - Vilken bakgrund har de?
 - Geografi
 - (Företag)

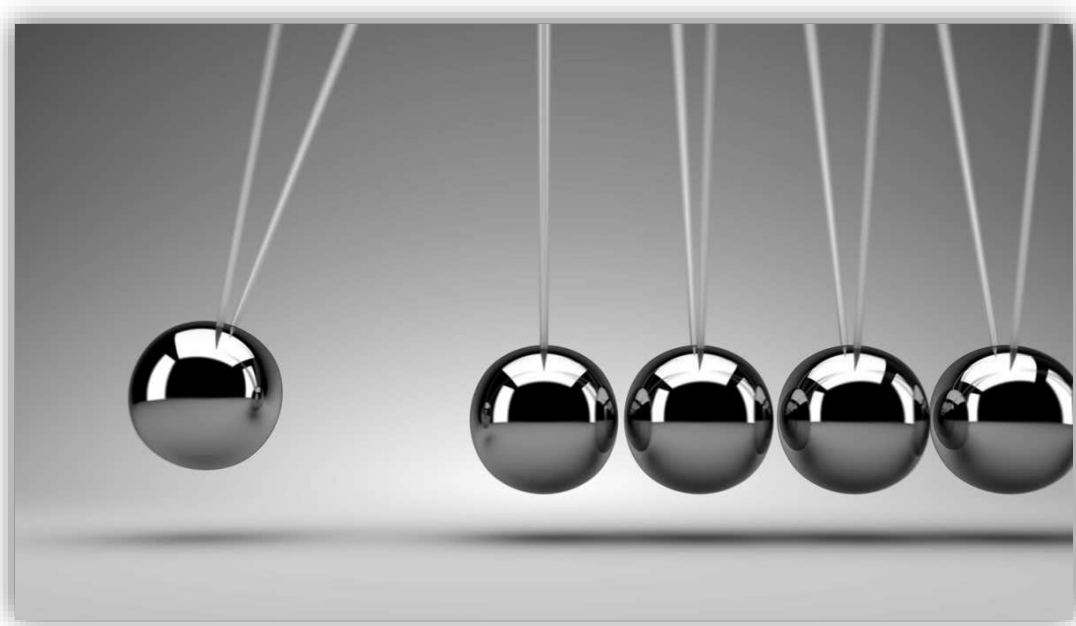

GEOGRAFI

- Sveriges 290 kommuner kategoriseras utifrån karaktärsdrag kopplade till befolkning och arbetsmarknad (Tillväxtanalys):
 - Storstadskommuner
 - Täta kommuner nära en större stad
 - Täta kommuner avlägset belägna
 - Landsbygdskommuner nära en större stad
 - Landsbygdskommuner avlägset belägna
 - Landsbygdskommuner mycket avlägset belägna

OBS....

- Vi kan inte identifiera orsakssamband
- Relationer....

Del 1

Hur ser fördelningen av deltagare i folkbildning ut i svenska kommuner?
Hur kan det relateras till typ av kommun?

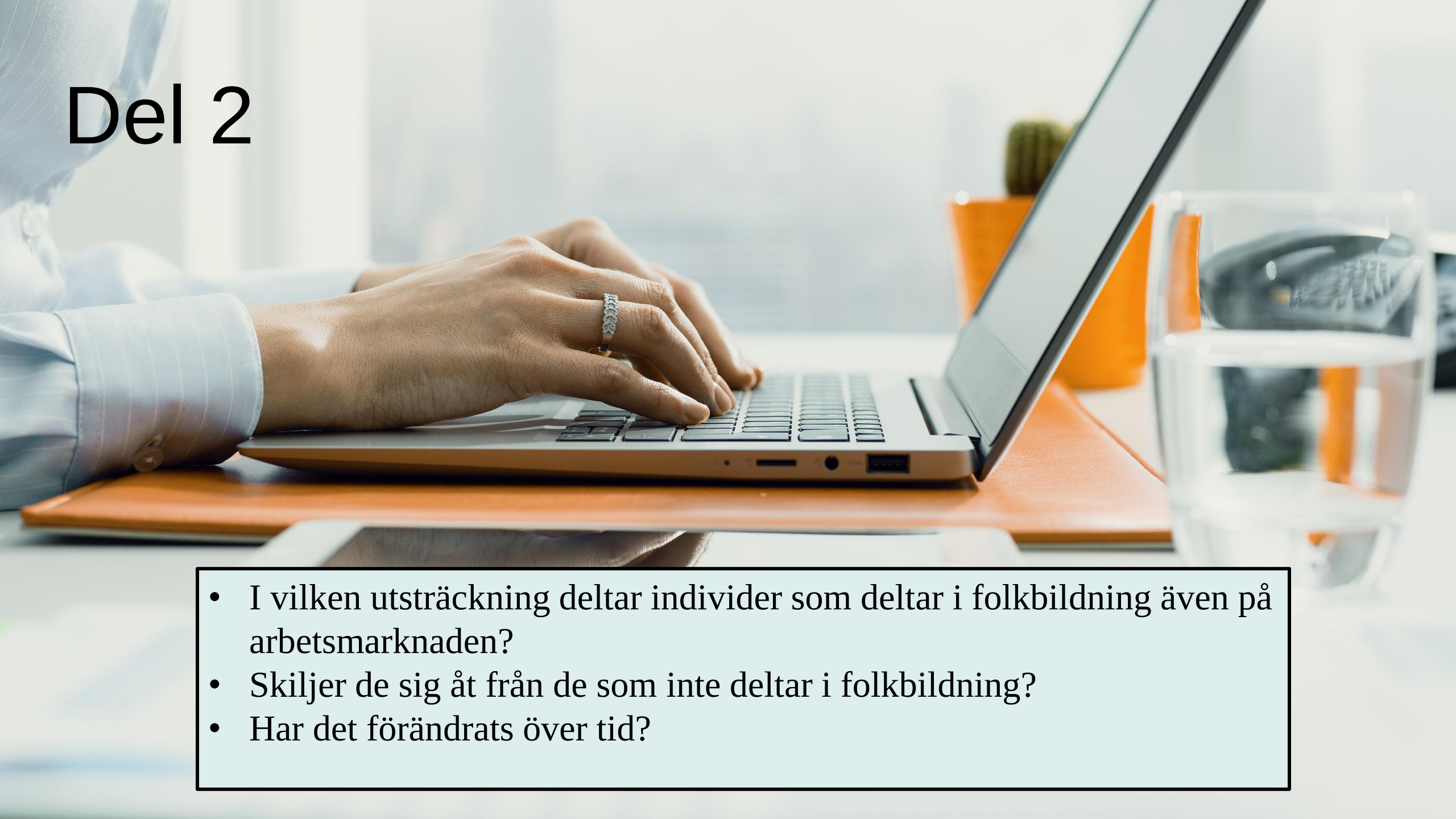
VAD GÖR VI?

- Fördjupar vi oss i vad som kännetecknar de kommuner som har relativt sett högre andel deltagande inom kategorier av folkbildning.
- Var bor individerna efter avslutad utbildning?
 - Vilken roll kan folkbildningen potentiellt fylla för lokal och regional kompetensförsörjning?

VAD SER VI?

- Deltagare året efter deltagande bor i mindre kommuner med ”landsbygdskaraktär”
 - Förvärvsgraden är lägre och med lägre tillgänglighet till annan utbildning.
 - Arbetsmarknaden har en lägre andel högutbildade och en lägre andel högkvalificerade arbeten.
- Folkbildningen tycks fylla en roll på de platser som ligger på håll från större städer och där också arbetsmarknaden inte fungerar lika effektivt.
 - Platser som många gånger har en arbetsmarknad som inte efterfrågar en högre utbildning utan där andra kompetenser, med kanske kortare utbildningar, kan vara efterfrågade.

Del 2

-
- A close-up photograph of a person's hands typing on a silver laptop keyboard. The person is wearing a light blue button-down shirt and a ring on their left ring finger. The laptop is on a wooden desk. In the background, there is a blurred office environment with a potted plant and a glass of water.
- I vilken utsträckning deltar individer som deltar i folkbildning även på arbetsmarknaden?
 - Skiljer de sig åt från de som inte deltar i folkbildning?
 - Har det förändrats över tid?

VAD GÖR VI?

- Vi jämför deltagande individer med de som inte deltar
 - 18 och 64 år
 - Utgår från deras boendekommuner.
- Vi gör det för år 2012 och följer upp och gör densamma 2019 för att försöka identifiera möjliga förändringar över tid.

VAD SER VI?

- Deltagare i studieförbundsverksamhet påminner om individer som inte deltagit.
 - Dessa individer har högre utbildning än icke deltagare och är i högre grad kvinnor.
- Deltagare i särskilda kurser: medelåldern gått från 21,3 år 2012 till 34,5 år 2019.
 - Tidigare var det en större andel män.
 - Skifte i utbildningsnivå där en större andel av deltagarna 2019 har en lägre utbildning.
 - Det har skett en förändring i vilket land som deltagarna kommer ifrån.
 - År 2012 var det 79 procent som var födda i Sverige. År 2019 var det bara 29 procent.
 - I stället har det skett en kraftig ökning av individer födda antingen i Mellanöstern eller i Afrika.

FORTS...

- Folkbildningens deltagare ofta har ett något sämre utgångsläge på arbetsmarknaden.
 - Undantaget är de som deltagit i studieförbundsverksamhet, där man ofta ligger på ungefär samma nivå som icke deltagare.
 - I landsbygdskommuner ligger deltagarna till och med ofta bättre till än de som inte deltagit.
- Tuffaste situationen på arbetsmarknaden har deltagarna i studiemotiverande kurser.
 - Sämre på de flesta arbetsmarknadsfaktorerna (jämfört med andra verksamheter)
 - Andelen som var egenanställda är i princip lägre för folkbildningsverksamhetens deltagare.
 - Andelen är väsentligt högre i landsbygdskommuner
 - Speglar en högre grad av egenanställning i dessa kommuner i allmänhet.

Del 3

Hur ser karriärvägarna (arbete/studier) ut för folkbildningens deltagare (jämfört med de som inte deltagit) i olika typer av regioner?

Tabell 32 Beskrivning av variabler som används i analyserna i rapportens kapitel 3.

Variabel	Förklaring
Lön	Bruttolön
Förvärvsarbete	Förvärvsarbetar
Arbetslös	Summa arbetslöshetsersättning
Studerande	Studiedeltagande under höstterminen
Högutbildad	Minst två års eftergymnasial utbildning
Kön	Kön (man=1)
Ålder	Ålder år 2014
Utrikes	Invandrat till Sverige
Stad	Bor i en stadskommun
Flyttat	Bytt kommun (kan vara en annan region)
Bytt region	Har flyttat till annan region
Stockholm	Bor i Stockholms kommun
Kommuntyp	
Storstadskommuner	
Täta blandade kommuner	
Glesa blandade kommuner	
Tätortsnära landsbygdskommuner	
Glesa landsbygdskommuner	
Mycket glesa landsbygdskommuner.	

Tidigare forskning!

VAD GÖR VI?

- Fördjupade analyser av de som deltar i folkbildningens aktiviteter och jämför med liknande individer som *inte* deltagit.
 - Vi ser till deras vägar tre och fem år efter deltagande
 - Har de arbete? Arbetslösa? Högre studier?
 - Skiljer sig löner mellan deltagare och icke deltagare.
 - I vilken geografisk kontext är individerna?
- Matchningsanalys för varje typ av aktivitet.
 - Sannolikheter för utfall såsom att gå vidare in i arbete eller studie
 - Jämför detta mellan deltagande individer och individer som liknar dessa individer men som *inte* deltagit.
 - Fokus på vilken typ av kommun som individen bodde i när de studerade.

Tabell 1 Förenklad sammanfattning av resultat från matchningsanalysen som genomförs i del 3 av rapporten

	FHSAMK		FHSSK		FHSSMK		STUV	
	Match 2017	Match 2019	Match 2017	Match 2019	Match 2017	Match 2019	Match 2017	Match 2019
Storstadskommun								
Löneinkomst	-	-	-	-	-	-	-	-
Arbetslös	+	+	+	+	+	+	+	+
Studerande	+	+	+	+			+	+
Förvärvsarbete	-	-	-	-	-	-	-	
Täta kommuner nära en större stad								
Löneinkomst	-	-	-	-	-	-	-	-
Arbetslös	+	+	+	+	+	+	+	+
Studerande	+	+	+	+			+	+
Förvärvsarbete	-	-	-	-	-	-	-	+
Täta kommuner avlägset belägna								
Löneinkomst	-	-	-	-	-	-	-	-
Arbetslös		+	+			+	-	
Studerande	+	+	+	+	+	-	+	+
Förvärvsarbete	-	-	-	-	-	-		+
Landsbygdskommun nära större stad								
Löneinkomst	-	-	-	-	-	-	-	-
Arbetslös		+		+	+	+	+	-
Studerande	+	+	+	+	+		+	+
Förvärvsarbete	-	-	-	-	-	-	+	
Landsbygdskom. avlägset belägen								
Löneinkomst	-	-	-	-	-	-	-	-
Arbetslös		+	+		+	+		+
Studerande	+	+	+	+			+	+
Förvärvsarbete	-	-	-	-	-	-	+	+
Landsbygdskom. mycket avlägset belägen								
Löneinkomst	-	-	-	-	-	-	+	
Arbetslös		-	-					
Studerande	+	+	+	+			+	+
Förvärvsarbete	-	-	-		-	-	+	+

Resultaten från jämförelserna presenteras i tabellerna som plus (+) eller minus (-):

- Plus (+) innebär en signifikant större sannolikhet för deltagare än icke deltagare,
- Minus (-) innebär en signifikant lägre sannolikhet för deltagare än icke deltagare,
- Vita rutor innebär att resultatet inte är signifikant.

Ett plus för exempelvis ”löneinkomst” ska tolkas som att deltagarna har ett högre värde än gruppen som inte deltagit. Ett minus ska tolkas som det motsatta.

VAD SER VI?

- Geografisk dimension på utfall och att studieförbundens verksamheter ”sticker ut”.
- Studieförbundens avviker och troligtvis för att individerna som deltar är annorlunda
 - I de tätare kommuntyperna liknar utfallet för deltagande individer det som visades för folkhögskolans aktiviteter. Tre och fem år senare har de lägre lön än icke deltagande och har en högre sannolikhet att vara i arbetslöshet.
 - De har å andra sidan en högre sannolikhet att gå vidare in studier!
- Den stora skillnaden ser vi på landsbygderna.
 - Mer sannolikt att förvärvsarbета tre och fem år efter att ha deltagit i studieförbundens verksamheter.
 - Deltagare på de glesaste landsbygderna har en högre löneinkomst efter tre år och de är även mer sannolikt studerande.
 - På de glesare landsbygderna är det inte signifikant relaterat till högre sannolikhet att vara arbetslös efter deltagande.

Del 4

I vilken utsträckning stannar kompetensen på platsen efter deltagande i folkbildande aktiviteter?

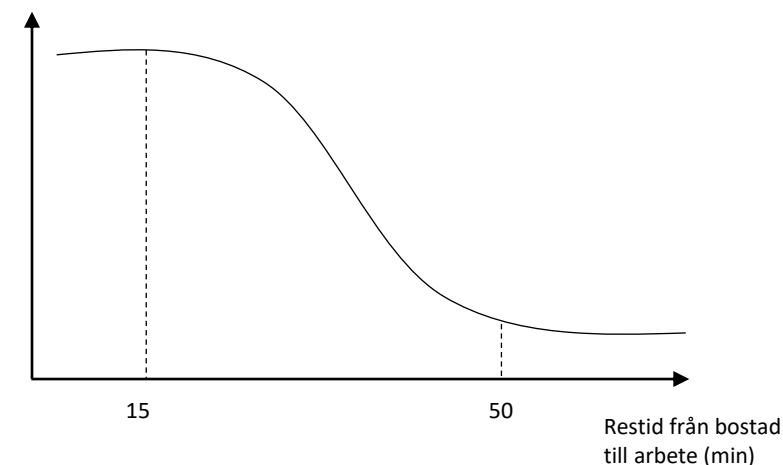
Tabell 37 Faktorer som kan påverka en kommuns andel deltagare i folkbildning samt sannolikheten att dessa individer sedan stannar kvar i kommunen.

Variabel	Förklaring
Befolkningstäthet 2014	Befolkning per km ² i kommunen
Andel utrikes födda 2014	Andel av befolkning som är utrikes född, dvs. som har invandrat till Sverige.
Lönesummetillväxt 2011–2014	Procentuell tillväxt av löner.
Tillgänglighet till lönesummor 2014	Tillgänglighet till lönesummor är ett mått på storlek på marknad. Det räknar med det geografiska avståndet och med storleken på marknaden (alla lönesummor).*
Andel högutbildade 2014	Andel av befolkning 20–64 år som har en eftergymnasial utbildning om minst tre år.
Andel förvärvsarbetande 2014	Andel av befolkning 20–64 år som är i arbete.
Stockholm	Om kommunen ligger i Region Stockholm.

*Tillgänglighetsmättet är en etablerad metod för att räkna på närheten till olika faktorer (exempelvis lönesummor, befolkning, antal jobb) och som räknar av (diskonterar) för ett ökat geografiskt avstånd (restid med bil). Det innebär att ett större avstånd och en mindre faktor minskar tillgängligheten. Är det i stället en större faktor och ett kortare avstånd så ökar tillgängligheten.

Tidigare forskning!

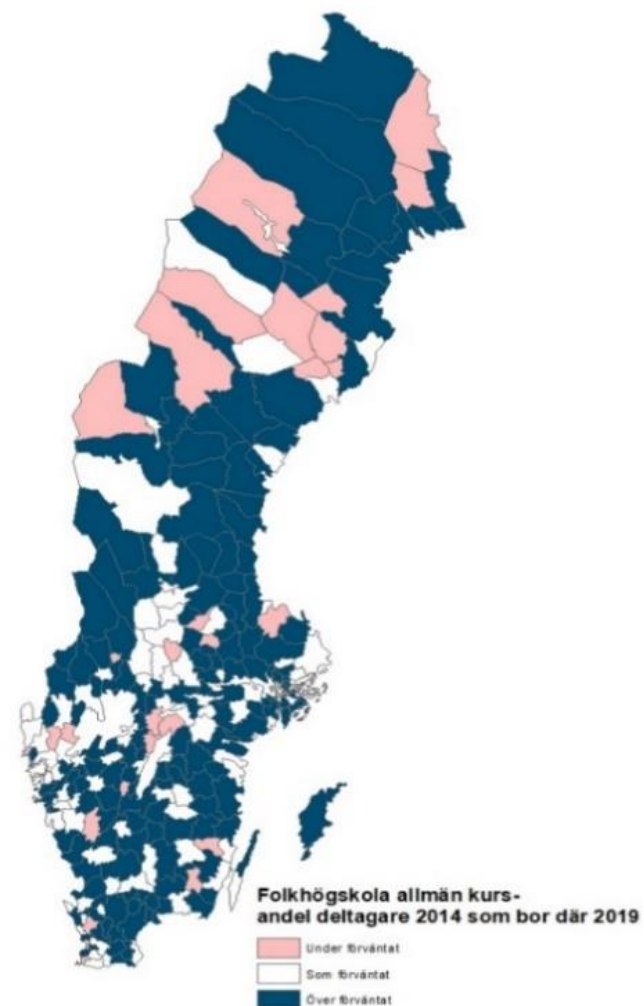
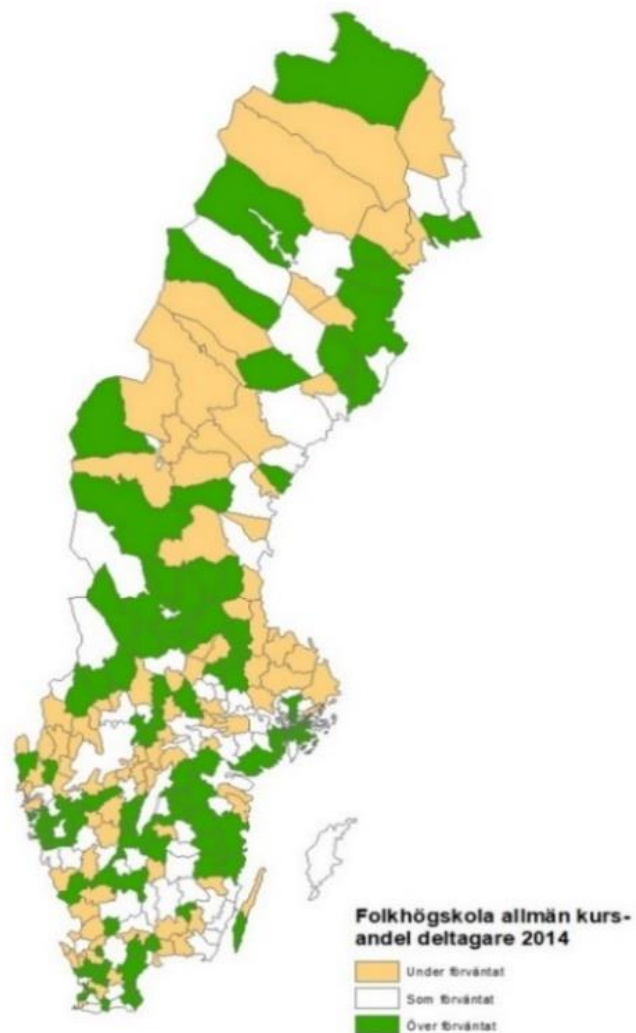
Benägenhet
att pendla

VAD GÖR VI?

- Kommuners sannolikhet att få individer att delta i folkbildning och förmågan att behålla dessa individer.
 - OM det finns en ambition att lokala utbildningsaktiviteter ska gynna den lokala miljön krävs att individerna stannar efter avslutat utbildning
 - Pågående diskussion kring regionalisering av utbildning som medel för kompetensförsörjning och svårigheten att behålla studenterna på den regionala arbetsmarknaden efter avslutade studier. Det sker en så kallad *brain drain*.
- Vi har analyserat om kommunen har ett deltagande som är över eller under förväntan.
 - Ett antal karaktärsdrag
 - Sedan ser vi till dessa deltagare per kommun och visar om sannolikheten att de sedan stannar är över eller under förväntan.
 - **OBS:** deltagandet beror såklart även på var utbildet finns men eftersom vi väljer att studera var individerna bor så kan vi ändå få en indikation på var aktiviteter potentiellt tycks kunna bidra till kompetensförsörjning

Exempel...

VAD SER VI?

- Allmänna kurser: andelen deltagare är över förväntan i områden som kategoriseras som landsbygd.
 - Kan bero på särskilt stor efterfrågan i dessa kommuner men även var möjligheterna till studier finns.
 - Av de som deltog är det en lägre än förväntad andel deltagare som stannar i många av dessa landsbygdskommuner
 - Kommuner som skiljer sig avsevärt från tätare miljöer vad det gäller möjligheter att utbilda sig eller fortbilda sig.
 - Där skulle folkhögskolor kunna spela en särskilt stor roll men det är också tydligt att det inte enbart har med utbildningsmöjligheter att göra. Det måste också finnas incitament att också stanna efter avslutad utbildning.
 - Liknande mönster för särskilda kurser och ett antal kommuner sticker ut genom att ha ett lågt deltagande men en andel som stannar som i stället är över vad vi kan förvänta oss givet kommunens karaktärsdrag.

The background of the image is a dense, overlapping pile of white, three-dimensional wooden letters and numbers. The characters are scattered across the entire frame, creating a textured, chaotic pattern. In the center, a semi-transparent horizontal bar contains the text "Sammanfattande slutsatser" in a bold, black, sans-serif font.

Sammanfattande slutsatser

- **Landsbygdskommuner har ett högre deltagande i folkbildning än stadskommuner.**
 - Resultat av både utbud och efterfrågan på folkbildning.
 - I större kommuner finns en större arbetsmarknad, större tillgång till utbildningsalternativ
 - Geografins har särskild betydelse då majoriteten av folkbildningsverksamheterna finns i kommuner längre från platser med högre utbud.
- **Potentiellt kan folkbildningen spela en särskilt stor roll på de platser där alternativ utbildning inte finns**
 - Särskilt för individer som har något sämre förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden.
 - Kan möjliggöra möten och nätverksbyggande, och sedan ett steg in i fortsatt utbildning, företagande eller förvärvsarbete.
- **Finns skillnader mellan deltagare i olika typer av folkbildningsverksamhet och mellan städer och landsbygder.**
 - De som deltar och bor i städer skiljer däremot inte ut sig nämnvärt från de som inte deltar. Snarare finner vi att deltagarna har ett något sämre utfall på exempelvis arbetsmarknaden.
 - Viktig skiljelinje mellan studieförbundens verksamhet och typer av folkhögskoleverksamhet.

- **Som medel för kompetensförsörjning är det kanske på Sveriges landsbygder som folkbildningen har *störst* betydelse?**
 - I de större städerna är marknaden för utbildning större och mer heterogen, vilket betyder större konkurrenssituation för folkbildningens verksamheter.
 - På landsbygderna är utbudet av utbildning och kompetensförsörjning lägre, vilket gör att det som finns blir särskilt viktigt.
 - Folkbildningen kan på många håll utanför städerna vara en påtaglig och långsiktig resurs i den lokala kompetensförsörjningen.

**Varför är det angeläget att utvärdera
individer ur ett geografiskt
perspektiv?**

- **För regioner är kompetens en grundläggande förutsättning för entreprenörskap, innovation och tillväxt i näringslivet.**
 - Stad och landsbygd har olika förutsättningar för att säkerställa god kompetensförsörjning.
 - En stor del av arbetskraften som vidareutbildar sig flyttar från landsbygdskommuner till större städer.
 - Viktigt att poängtera att inte enbart utbudet av utbildning och kompetensförsörjning spelar roll för platsens utveckling...
 - ...det behövs en efterfrågan på denna typ av arbetskraft, som gör att individer väljer att också stanna kvar.
 - ...det behövs en god matchning mellan den kompetens som finns eller produceras i regionen och den kompetens som efterfrågas av privat näringsliv och offentlig verksamhet.
 - ...det behövs samverkan mellan näringslivet och aktörerna som främjar eller bidrar till detta.

<https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/publikationer-och-remissvar/rapporter/rapporter-2023/folkbildning-och-landets-kompetensforsorjning-vilken-roll-spelar-folkbildningen-i-stader-och-pa-landsbygder/>

<https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/publikationer-och-remissvar/rapporter/rapporter-2019/cirkeldeltagares-vagar-till-arbetsmarknaden/>

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*Jönköping International
Business School*